

Kaks teatrikooli – kas me oleme konkurendid, siin Eestis?

Küsinud Margot Visnap, Sirp

Ilmunud: reede, 19 mai 2006

Katri Aaslav-Tepandi: “Konkurents ei saa olla eesmärk ja dominant, fataalne kuri jõud.”

Andres Noormets, Sven Karja ja seminaristid.
Foto: Katri Aaslav-Tepandi

Maikuu esimesel nädalavahetusel peeti Tartus teatrikoolide kevadseminar “Koostöö ja konkurents teatrikunstis”, mille üks korraldaja sa olid. Kuidas sündis niisuguse kokkusaamise idee?

See oli 2002. aasta sügisel, kui me kolmekesi, Luule Epner, Tartu ülikooli teatriteaduse õppejõud, Tõnu Tepandi, kõrgema lavakunstkooli õppejõud, ja mina, Viljandi kultuuriakadeemia õppejõud, arutasime eesti teatri ja teatrikoolituse olukorda ning leidsime, et koostöö eesti näitlejakoolituse erialade, teatrikunstnike, teatriteaduse, aga ka näitlejaid-lavastajaid õpetavate koolide vahel on võrdlemisi nõrk ja juhuslikku laadi. Et peaks otsima ühiseid kokkupuutepunkte, koosõppimise võimalusi – et igaüks ei nohiseks üksi oma nurgas, ei jälgiks vargsi kiivalt, mida teine teeb, vaid peaksime olema üksteisele avatud, arutama probleeme ja küsimusi, otsima koos neile vastuseid – et võiksime aidata üksteisel areneda. Muidu on nii, et teeme küll koostööd Soome, Venemaa, Saksamaa, Inglismaa teatrikoolidega, aga omas kodus oleme üksi. Seadsime siis eesmärgi nii: tuleb kokku kutsuda Eesti teatrierialadega tegelevad koolid, õpetajad ja õpilased.

Esimene teatrikoolide kevadseminar teemal “Mäng ja peegeldus” oli 2003. aasta mai alguses Tartu ülikoolis. Kolmepäevase seminari käigus toimusid teatrikoolide õppelavastuste etendused, neile järgnesid arutelud ja etenduste analüüs Tartu ülikooli teatriteaduse üliõpilaste poolt ning õppejõudude juhitud hommikused arutelud teatrikoolitusest ja teatriga seotud probleemidest. Seminaril osalesid siis Eesti Humanitaarinstituudi teatriõppetool, Tartu ülikooli teatriteaduse ja kirjandusteooria õppetool ning toonaste nimetustega EMA kõrgem lavakunstkool, Tallinna Pedagoogikaülikooli audiovisuaalkunsti osakond, Viljandi Kultuurikolledži lavakunstide osakond.

Tänaseks, 2006. aastaks, on eesti teatrihariduse pilt mõneti muutunud. Humanitaarinstituudis näitlejaks enam ei koolitata, kõrgkoolide nimi on muutunud, kõrgkoolid on ühinenud.

Sel aastal oli 6. – 8. maini **Tartus niisiis teatrikoolide II kevadseminar**, kus osalesid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tartu ülikooli ning Tartu ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia teatrierialadega seotud tudengid, esimest korda ka Eesti Kunstiakadeemia stszenograafia üliõpilased ning Eesti teatritegijad-kirjutajad. Seminari ülesanne oli avada koostöö ja konkurentsi mõisted teatrikunstis kontekstis. Avada, mida teatritöö tegelikkuses tähendab ja millised probleemid teatritegemisel ette tulevad. Ja ettekandjad oli asjatundjad: teatritegijad ja teatrist kirjutajad (näitlejad, lavastajad, teatripedagoogid, draamakirjanikud teatrikriitikud, teatriteoreetikud, kunstnikud, koreograafid, muusikalised kujundajad). Seminar kujutas enesest kolmepäevast mõtteenergia koondamist, tihendatud teatrimõtte ruumi loomist, kus osalesid eesminejad-õpetajad, ning järeletulijad-õppijad. Eesmärgiks oli sünergia tekitamine teemal hetkega ühine otsus, et jah, seminar on vaja korraldada, ja need mõisted “koostöö ja konkurents”.

Miks valisite seekordse seminari teemaks just koostööd-konkurentsi puudutavad

probleemid?

Kui meie väike tööühm (Luule, Tõnu ja Katri) arutas, kas on vaja teha järgmist kevadseminari või mitte, siis ütles üks meist, et see konkurentsijutt nii kõrgkoolides kui teatris, ka ajakirjanduses on äärmiselt primitiivselt üles tõstetud. Ja sellest sündis meil hetkega ühine otsus, et, jah, seminar on vaja korraldada ja "konkurents" ja selle vastandmõiste "koostöö" on tarvis korralikult selgeks rääkida.

Koostöö ja konkurents pole mitte ainult teatrikunstis, vaid kogu inimühiskonnas ühed baasilised mõisted. Ning erilisel aktuaalsel tänases Eesti ühiskonnas, kus konkurentsivõimetus on tugevam kui koostöövalmidus, kus solidaarsust, mis on ühe hästi toimiva ühiskonna alus, on napilt. Usaldus, üksteise mõistmine ja arvestamine, vastastikune toetamine – see on see sotsiaalne kapital, mis loob inimväärse elu meie noores Eesti riigis. Ja eesti teater on eesti ühiskonna peegeldus ju küll, paraku oleme ka osa ajastu rahavaimust ja rahapainest, hirmust, mis ei lase vabalt hingates tegutseda. Meil endil on aga võimalus olukorda muuta: muutuda ise avatumaks, rõõmsamaks, abivalmimaks, koostööalimaks. Neile asjadele me seminaril ette valmistades mõtlesime.

Seminaril vastu oli suur huvi, auditoriumid olid kõigil päevadel puupüsti täis. Mis võis sinu meelest tudengites nii suurt huvi tekitada?

See, et üliõpilased seminarist nii arvukalt osa võtsid, on pigem rõõmus meeldetuletus kui üllatus. Ma tean nüüd veelgi kindlamalt, et inimene tahab teise inimesega rääkida, tahab teist kuulata, et meil on tõeline vajadus dialoogi järele. Just noore põlvkonna puhul on see tahe ehedalt tunda. Ja samas oli suur rõõm ka see, kui kolleegid teatritegijad-kirjutajad rääkisid koos tudengitega seminaril oma otsingutest, kogemustest, probleemidest. Tekkis ühine mõtteruum. Ja see oli päris vägev kogemus.

Kes seminaril esinesid?

Ettekannetega astusid seminaril üles (loen tähestiku järjekorras): Jaak Allik, Rait Avestik, Lembit Eelmäe, Madis Kalmet, Andrus Kivirähk, Juhan Kivirähk, Eva Klemets, Kalju Komissarov, Peeter Konovalov, Anu Lamp, Laine Mägi, Andres Noormets, Ingo Normet, Tiit Palu, Peeter Raudsepp, Anneli Saro, Toomas Suuman, Sulev Teppart, Hendrik Toompere, Jaan Tätte (kes saatis üliõpilastele kirja), Anne Törnpu, Liina Unt, Margot Visnap, Katri Aaslav-Tepandi ning Tõnu Tepandi.

Mida niisugune kokkusaamine koolide tudengitele anda võis – miks pead niisuguseid mõttetalguid oluliseks?

Sellelaoline kogemus avaldab oma mõju ilmselt ajapikku. Kas need mõttetalgud olid osalejatele südamuseks, see selgub ajaga. Kuulates eesminejate mõtteid ja vaadates neid inimesi lahtiselt ja avameelselt oma teatritööst ja kogemusest kõnelemas – ma ei oskagi vastata küsimusele, mida see võis tudengitele anda. Mulle endale olid need kolm päeva intensiivsed elu ja inimeste ning teatrimõtete avastamised.

Kui mõelda teemale "Koostöö ja konkurents" teatrikoolide kontekstis, siis kumb märksõna su meelest praegu, kas või näiteks Tallinna ja Viljandi teatrikoolide puhul rohkem esile tõuseb?

Seminaril sai sel teemal ka kõneldud – kas me oleme konkurendid, siin Eestis? Ja kui oleme, siis mismoodi, kas ja kuidas võiks meie koostöö areneda? See, et Eestis on praegu kaks riiklikku kõrgkooli (üks Tallinnas, teine Viljandis), kus õpetatakse näitlejaid ja lavastajaid, on mu meelest meie kultuuri rikkus, mis annab teatri arengule tugeva aluse. Võimaluse. Kahe kooli konkurents on loomulik ja vajalik nähtus, see aktiveerib arenema, otsima ja pingutama, lahendusi leidma. Konkurents struktureerib koostöö, annab koostööle vajaliku pinget ja sihi. Aga see ei saa olla eesmärk ja dominant, mingi fataalne kuri jõud. On vajalik tasakaal konkurentsi ja koostöö jõu vahel.

See, et me, nii Tallinna kui Viljandi teatrikooli õppejõud ja üliõpilased, saame kohtuda ja oleme valmis lahtiselt rääkima, ongi valmidus koostööks. See on ka koostöö üks tegu.